

# Utnytt potensialet ved å være to!

Oddny Judith Solheim

19. mars 2024

# Tolærerordning gir økt handlingsrom

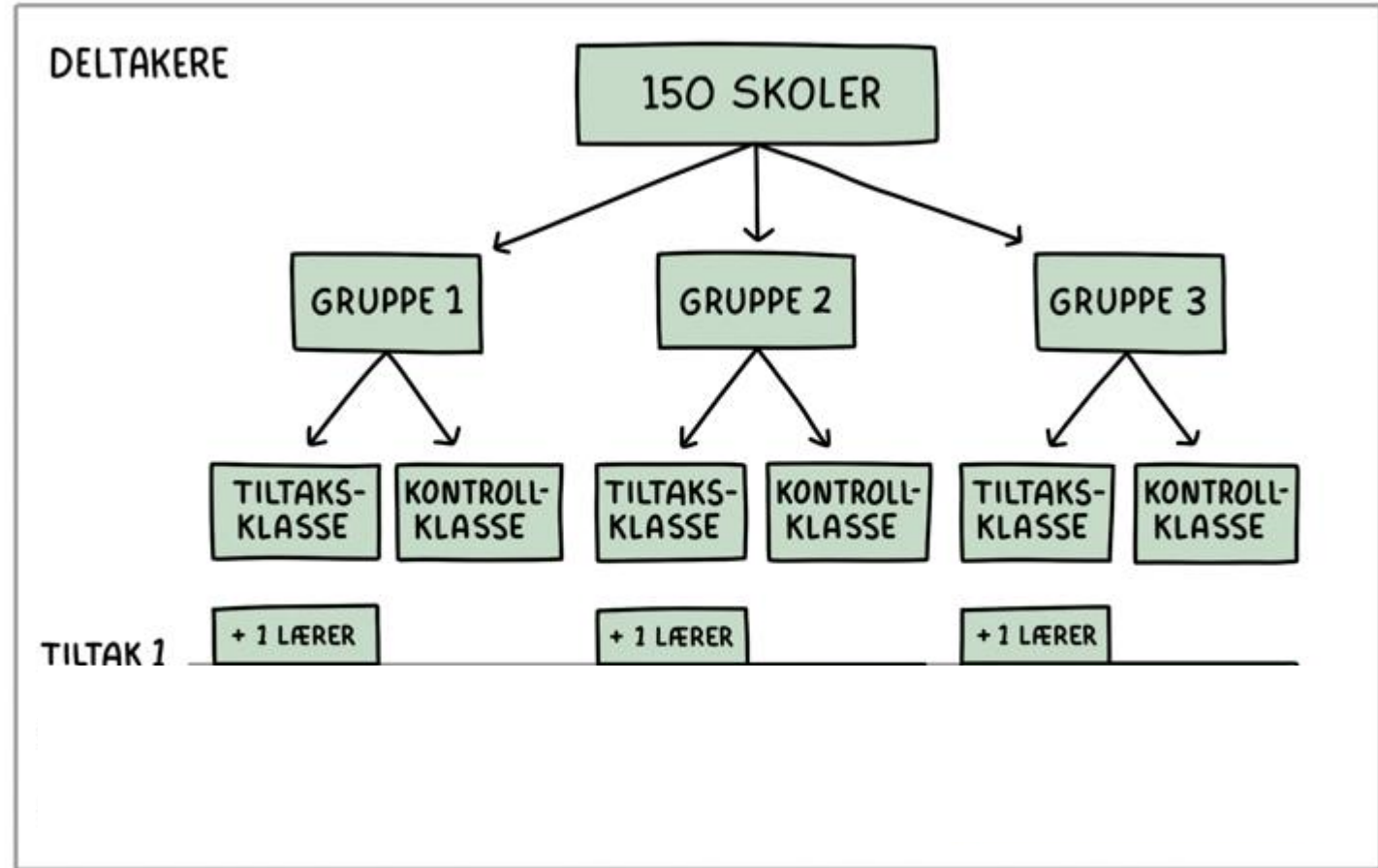


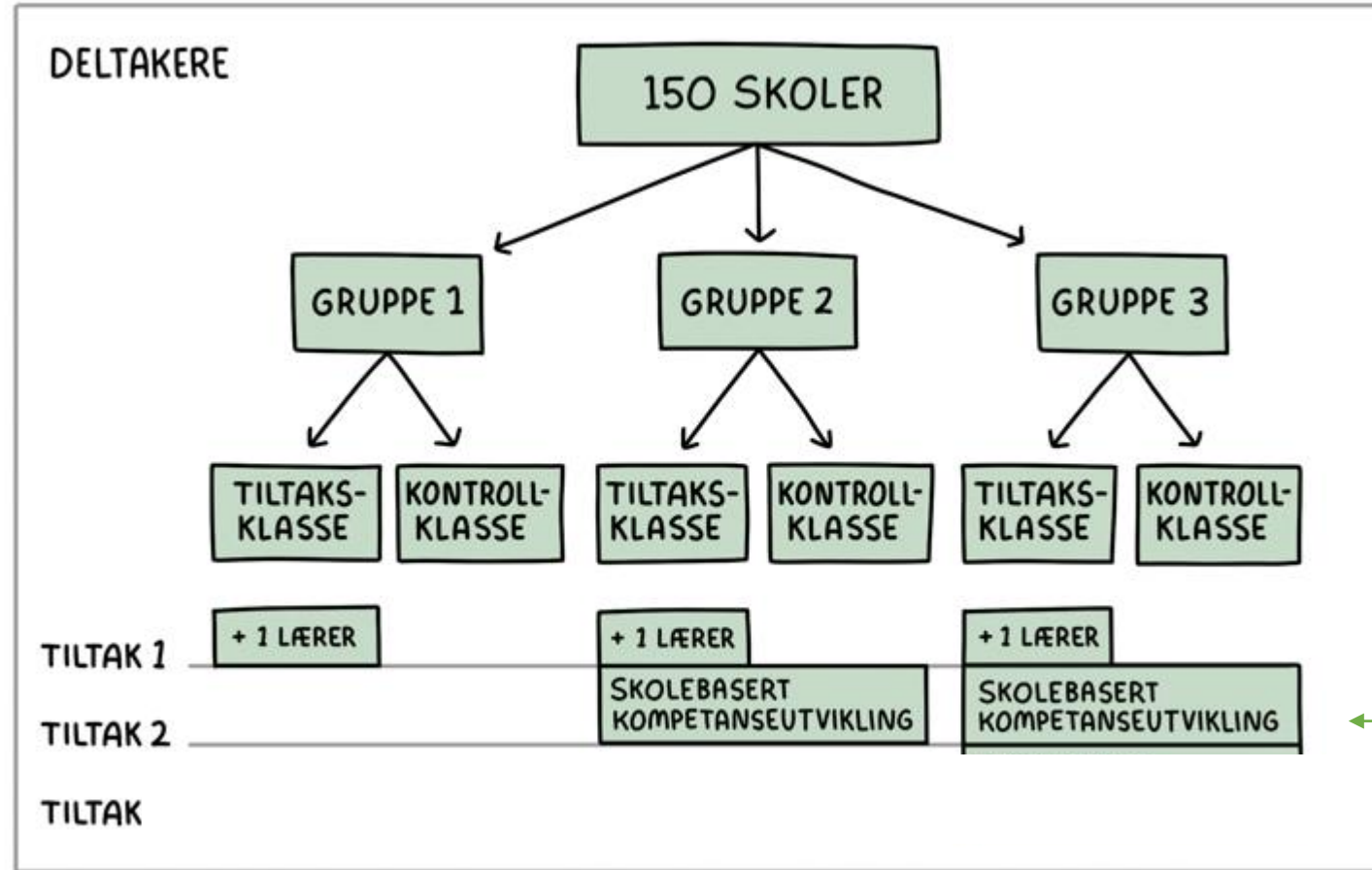
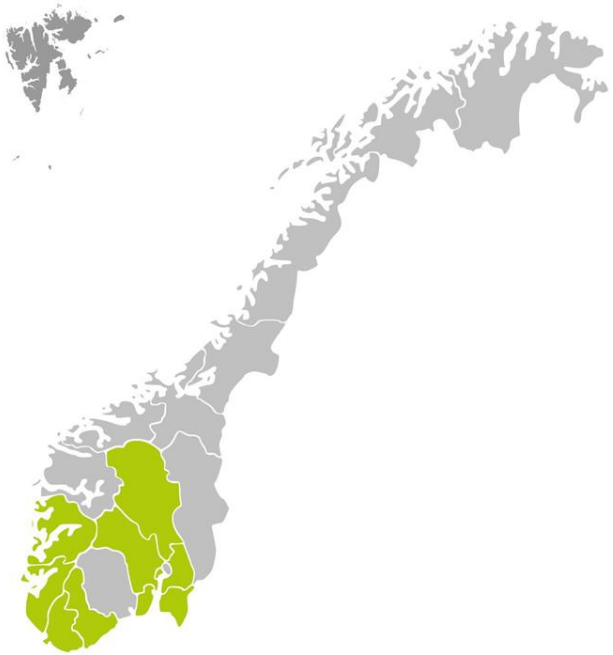
A magnifying glass with a silver handle and black frame is positioned over a chalkboard. The word 'ADD' is written in white chalk on the board and is significantly enlarged by the lens. The rest of the word 'ADDENCE' is visible but smaller. The background shows the texture of the chalkboard and some faint, illegible markings.

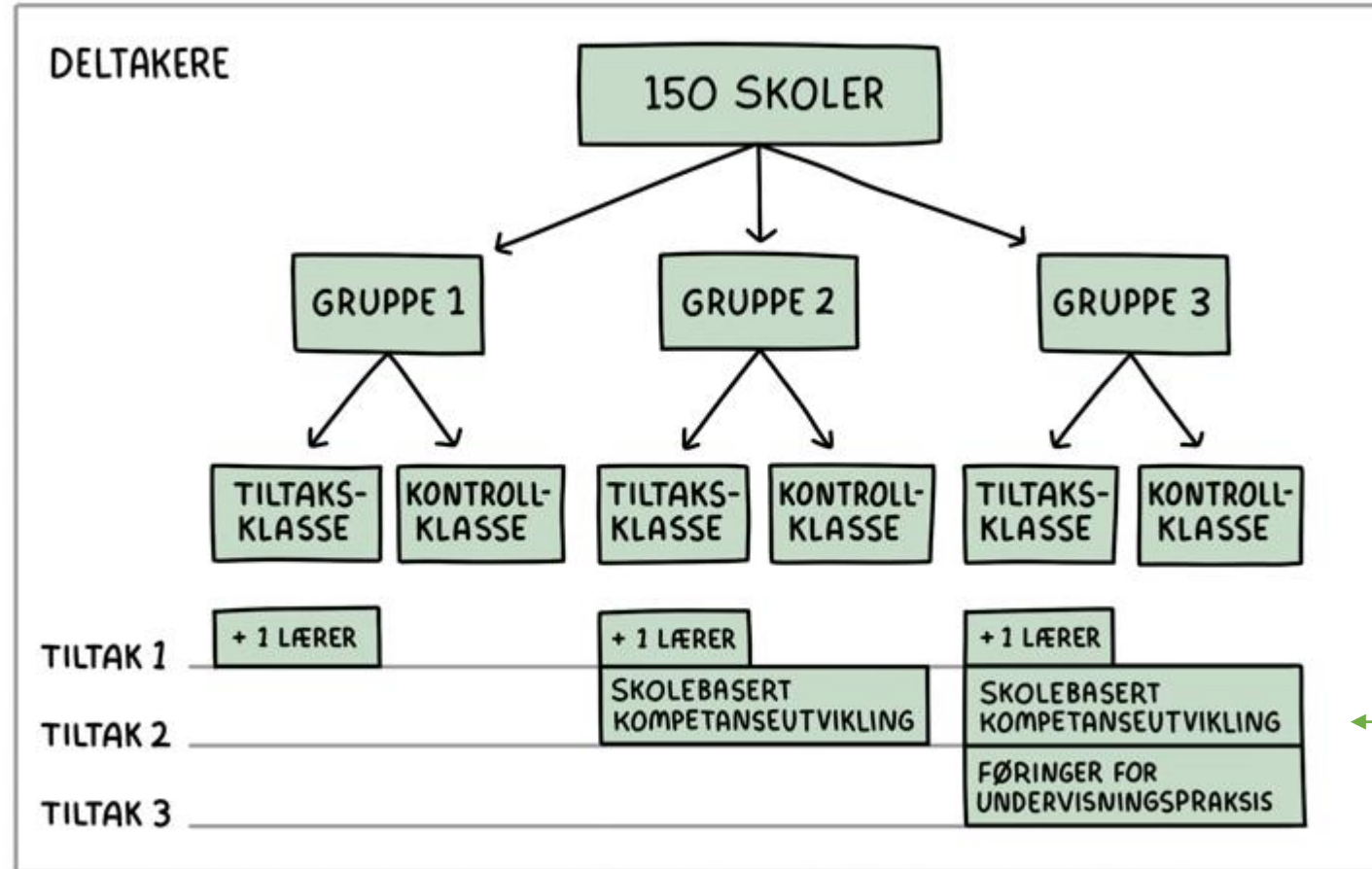
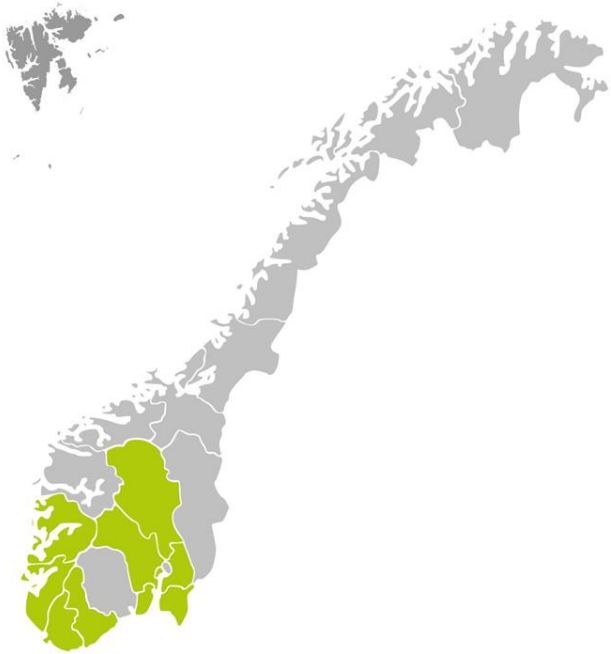
ADDENCE

Two Teachers ønsket vi å undersøke om det å lære mer om lese- og skriveopplæringen kunne gjøre at tolærerordningen fikk større effekt









Her pågår viktig  
forskning

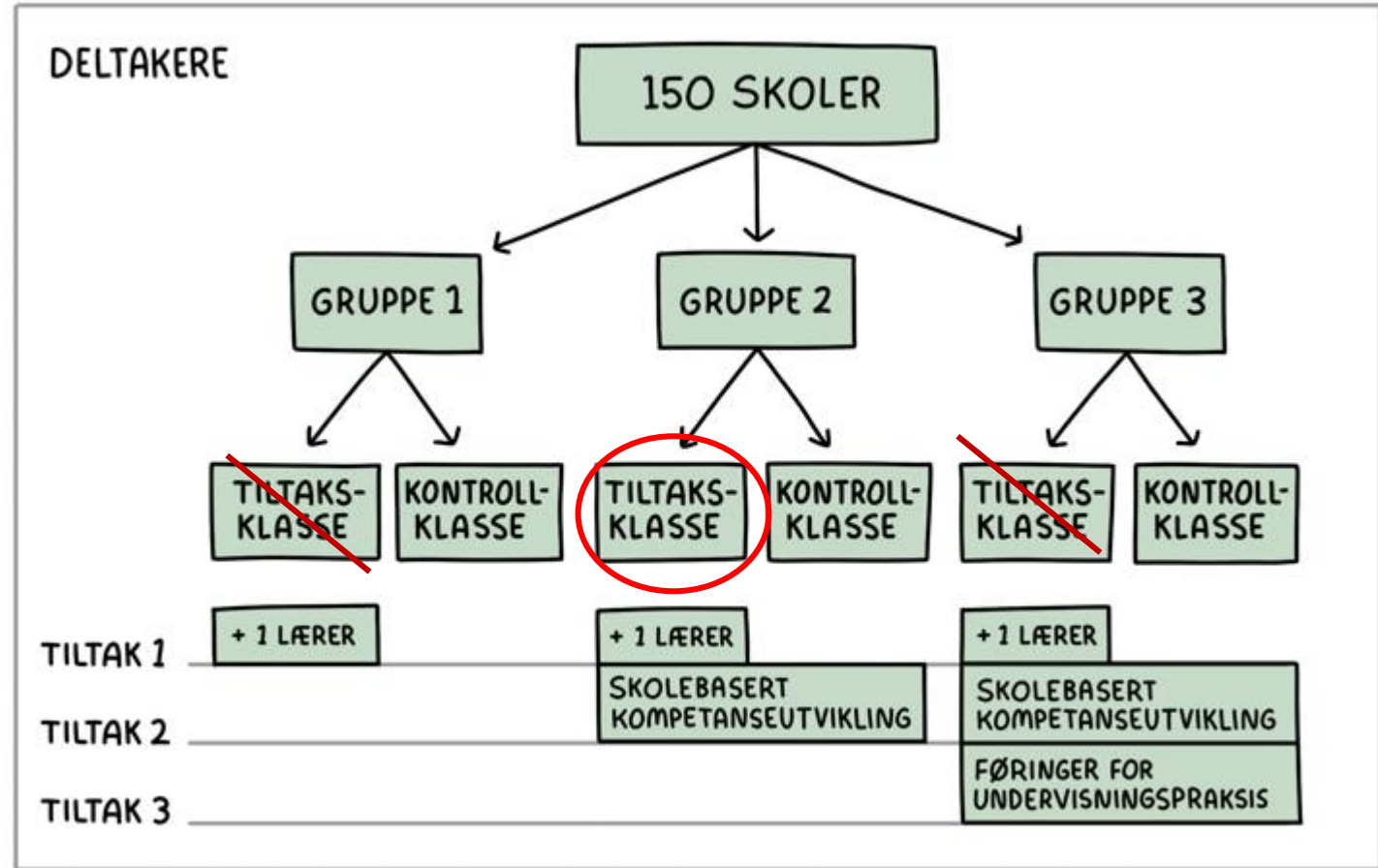


Høst 2016

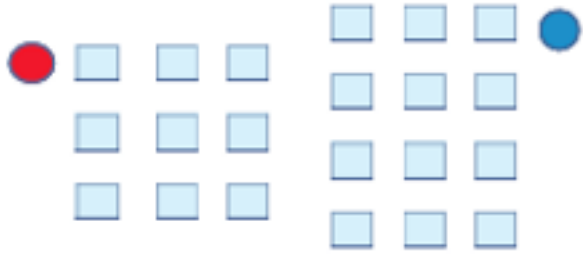


Vår 2018





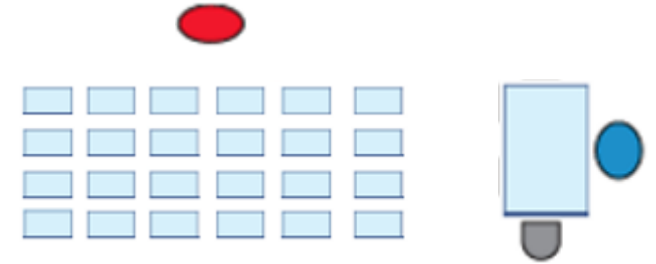
Dele klassen i to og undervise en gruppe hver



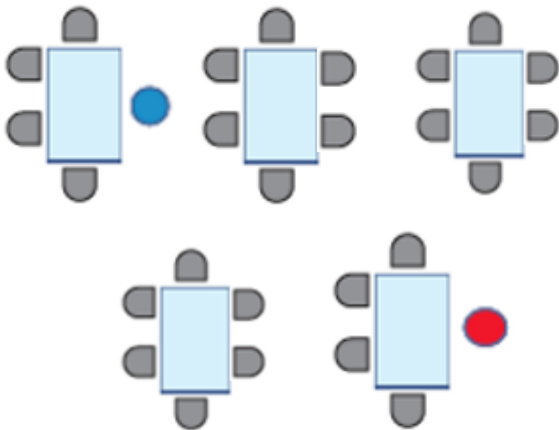
En lærer underviser klassen og den andre læreren hjælper til der det trengs



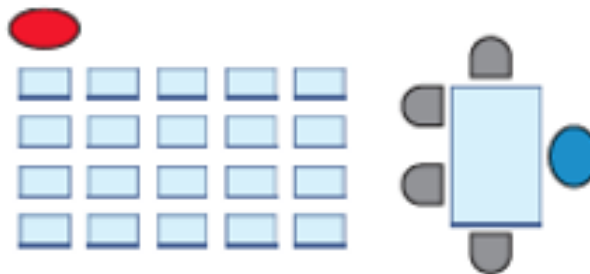
En lærer med klassen og den andre læreren med en enkelt elev



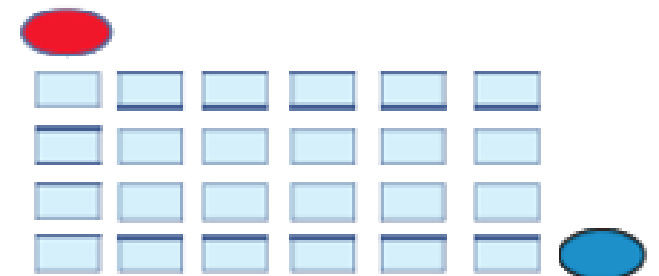
Stasjonsundervisning



En lærer med klassen og den andre læreren med en enkelt elev



Elevene arbejder selvstændig og begge lærerne sirkulerer







Elevene hadde størst framgang dersom de gikk i klasserom hvor lærerne samarbeidet om å planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning.

## Klasserom der elevene hadde minst fremgang

- Lærerne delte administrative oppgaver
- Tolærer hadde liten innflytelse på undervisning
- Tolæreren assisterte
- Varierende grad av verdsetting av lærersamarbeidet
- Opplevde forskjeller i personlighet og erfaring som problematisk
- Opplevde ulike typer negative utfordringer med samarbeidet



## Felles

Kontaktlærer har hovedansvar for helklasseundervisningen.  
Tolæreren har hovedansvar for oppfølging av elever som henger etter i lesing.

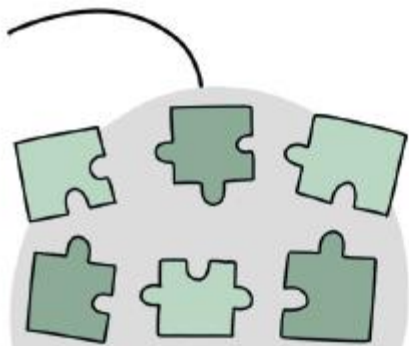
- Lærerne samarbeidet om og delte ansvaret for sentrale beslutninger knyttet til undervisningen
- Høy bevissthet om at tolæreren ikke skulle være «radiator-lærer»
- Lærerne verdsatte det svært tette samarbeidet
- Opplevde forskjeller som verdifullt for egen profesjonell utvikling



## Klasserom der elevene hadde størst fremgang



TYPISK



MULIGHETSROM



PROFESJONSFAGLIG UTVIKLING



REFLEKSJON+ SAMSKAPING-  
NY PRAKSIS I LESE- OG SKRIVEOPPLÆRINGEN

Oddny Judith Solheim, Aslaug Fodstad Gourvenec og Erin M. McTigue



## Utnytt potensialet ved å være to!

Refleksjonsguider til godt tolærersamarbeid i lese- og skriveopplæringen.



Administrasjon  
og organisering

Bli kjent

Målsetting, rolleavklaring  
og langtidsplanlegging

Månedlig refleksjon

Ukentlig og daglig refleksjon

- Guide 1: Administrasjon og organisering
- Guide 2: Bli kjent
- Guide 3: Målsetting, rolleavklaring og langtidsplanlegging
- Guide 4: Månedlig refleksjon
- Guide 5: Ukentlig refleksjon

## Administrasjon og organisering

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet og en representant fra skolens ledelse.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter. 30–60 minutter

1. Hva slags administrativ støtte er viktig for at tolærersamarbeidet skal lykkes?
2. Har skolen (formelle eller uformelle) retningslinjer for hvordan de to lærerne kan fordele ansvaret seg imellom (f.eks. når det gjelder rollefordeling, ansvarsområder, hjem-skolesamarbeid)?
3. Når og hvor kan vi møtes til ukentlig undervisningsplanlegging (30–60 minutter)?
4. Hvor vil arbeidsplassen/basen vår være? Hvis vi ikke har arbeidsplass i nærheten av hverandre, kan dette endres?
4. Hvordan kan vi legge til rette for en kort daglig samtale, helst rett etter vår felles undervisningsøkt (f.eks. ved å gå sammen fra klasserommet til lærerrommet)?
5. Hvordan kan begge lærerne sikres full adgang til all relevant informasjon om elevene (f.eks. testresultater) på tvers av ulike plattformer og digitale ressurser (f.eks. digitale nettressurser, læringsplattformer)?
6. Er det andre viktige ting som gjelder for akkurat vår skole eller vårt lærersamarbeid som vi ikke har snakket om?



## Bli kjent

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter.  
60-90 minutter

### Individuell refleksjon

1. Hva er jeg mest stolt av at jeg har oppnådd som lærer det siste året?
2. Hva bringer jeg inn i dette lærersamarbeidet? Nevn tre av dine styrker.
3. Hvilke tre ting bør kollegaen min vite om meg (som hun/han kanskje ikke allerede vet)?
4. Hva kjennetegner situasjoner hvor jeg er på mitt beste i undervisningen?
5. Hva er jeg mest opptatt av i min undervisning? Hva gir meg energi til å gjøre en god jobb?
6. På hvilket område ønsker jeg å forbedre undervisningen min? Hva er målene mine for dette skoleåret?
7. Hva ønsker jeg å lære av min kollega i tolærersamarbeidet?
8. Hva er de tre viktigste tingene lærere kan gi elever i denne aldersgruppen/på dette utviklingsnivået?
9. Hvilke forventninger har jeg til dette lærersamarbeidet (planlegging, undervisning, organisering, profesjonsfaglig utvikling osv.)?

## Bli kjent

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter.  
60-90 minutter

### Felles refleksjon

1. Hva er våre felles styrker?
2. Hva er våre ulike styrker?
3. Hvordan kan vi utnytte styrkene våre for å støtte elevenes læring?
4. Hva kan bli en kilde til konflikt mellom oss?
5. Hvordan vil vi ta opp bekymringene våre med hverandre hvis det oppstår uenighet eller konflikter mellom oss?
6. Hvordan er det mulig å utnytte forskjellene våre på en god måte?
7. Hvilke muligheter gir tolærersamarbeidet oss til å møte behovene til hver enkelt av elevene våre?
8. Hvordan kan disse mulighetene hjelpe oss til å engasjere og motivere elevene i læringsarbeidet?
9. Hvilke nye arbeidsformer kan vi ta i bruk når vi er to lærere?
10. Hva er vi mest opptatt av i vårt felles klasserom?
11. Hvilke ferdigheter har vi behov for å videreutvikle for å være et effektivt tolærerteam?

## Målsetting, rolleavklaring og langtidsplanlegging

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter.  
45-60 minutter

### Målsettinger

1. Hva er vi mest motivert for å oppnå?
2. Våre styrker, muligheter og ambisjoner tatt i betraktning: Hvordan kan vi vite at vi er på rett vei? Hvilke tegn vil vi se etter?
3. Hvor ønsker vi å være i slutten av dette skoleåret når det gjelder: a) vårt tolærersamarbeid, b) klasseromsledelse, c) elevenes kompetanse ...
4. Gitt våre endelige mål for skoleåret, hvor på veien mot målene vil vi være i desember?
5. Hvordan går vi frem for å nå målene våre?
6. Hvordan kan det at vi er to lærere hjelpe oss til å nå disse målene? Hvilke av våre styrker – den enkeltes og i kombinasjon – kan vi bruke til å oppnå disse målene?
7. Hvem andre trenger vi støtte fra i arbeidet med å nå målene (f.eks. trinnteamet, spesialpedagogisk team/ressurslærere, assistenter, administrasjon)?

## Målsetting, rolleavklaring og langtidsplanlegging

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter.  
45-60 minutter

### *Roller og ansvar*

8. Hvordan vil vi dele på undervisningsansvaret? Vil vi veksle på eller beholde de samme rollene gjennom året?
9. Hvilke undervisningsformer vil vi bruke i løpet av en typisk dag/uke?
10. Hvor mye tid trenger vi til felles planlegging per måned, uke og dag?
11. Hvordan vil vi ta notater for å lette undervisningsforberedelsene våre?
12. Hvordan kan vi holde hverandre ansvarlige for å utnytte mulighetene i tolærersamarbeidet best mulig?

## Målsetting, rolleavklaring og langtidsplanlegging

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Før skoleåret starter.  
45-60 minutter

### *Evaluering av framdriften*

20. Hvor ofte vil vi gjøre formelle vurderinger av elevenes utvikling? Hva slags vurderings- og kartleggingsverktøy vil vi benytte?

21. Hvor ofte vil vi gjøre uformelle vurderinger av elevenes utvikling? Hvordan vil vi organisere og bruke denne informasjonen?

22. Hvordan vet vi at vi utgjør en forskjell for elevenes utvikling?

23. Hvordan vil vi feire – i klasserommet og mellom oss – når vi lykkes med noe?

## Månedlig refleksjon

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Ved månedsslutt. 30-60 minutter

### *Tolærersamarbeidet*

1. Hvordan fungerer tolærersamarbeidet vårt?
2. Hva var høydepunktet i samarbeidet vårt denne måneden? Hvorfor?
3. Hvordan utvikler vi oss som tolærer-team? Hva trenger vi for å kunne utvikle oss videre?
4. I hvilken grad oppnådde vi vårt samarbeidsmål denne måneden?
5. Skal vi beholde det samme målet, eller ønsker vi å sette oss et nytt mål for neste måned?
6. Hvordan ligger vi an i forhold til våre langsiktige mål for utviklingen av samarbeidet vårt? Hvor er vi nå i forhold til disse?
7. Kan vi forbedre kommunikasjonen oss imellom på noe vis?

## Månedlig refleksjon

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Ved månedsslutt. 30-60 minutter

*Elevene*

8. I hvilken grad oppnådde vi undervisningsmålene våre denne måneden?
9. Skal vi beholde det/de samme målet/-ene, eller ønsker vi å sette oss nye undervisningsmål for neste måned?
10. Hvordan ligger vi an i forhold til våre langsiktige mål innen de ulike undervisningsområdene?
11. Hvordan kan tilgjengelige kartleggings- og vurderingsresultater og uformelle observasjoner støtte oss i videre undervisningsplanlegging?
12. Hva ser ut til å ha fungert best for å støtte utviklingen til elevene?
13. Hvilke elever er vi mest bekymret for akkurat nå? Hvilke forslag/tiltak har vi for å møte deres behov?
14. Hva er våre største utfordringer når det gjelder klasseledelse? Hva kan vi gjøre for å håndtere disse utfordringene?
15. Er det behov for økt kontakt med foresatte på det nåværende tidspunkt?

## Ukentlig og daglig refleksjon

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Til faste tider.

Ukentlig (10–15 minutter)

1. Samlet sett: hva fungerte godt med denne ukens undervisning?
2. Hvilken ny tilnærming prøvde vi ut i denne ukas undervisning? Hvordan fungerte det?
3. Hva ønsker vi å beholde i undervisningen, basert på denne ukens erfaringer (jf. spørsmål 1 og 2)?
4. Hvilket område i undervisningen vår er per nå det mest utfordrende område?
5. Hva vil vi prøve ut neste uke for å ta tak i denne utfordringen?
6. Hvordan kan vi bruke styrkene våre til å håndtere utfordringen?
7. Hva var det mest nyttige ved å være to lærere denne uka? Hvorfor?
8. Hva var det mest utfordrende ved å være to denne uka? Hvorfor?
9. Hvordan kan vi hjelpe hverandre?
10. Hvordan var progresjonen sett i forhold til de månedlige målene våre denne uka?




## Ukentlig og daglig refleksjon

Deltakere: Lærerne i tolærersamarbeidet.

Tidspunkt for bruk: Til faste tider.

Daglig (2–4 minutter)

1. Hva la vi merke til i dagens undervisning?
2. Hva fungerte godt?
3. Hva bør vi repetere eller gjennomgå på en ny måte?
4. Hvilke elever nådde målene sine i dag?
5. Hvem strever?
6. Er det én ting vi ønsker å gjøre annerledes i morgen?
7. La oss se på planen vår: Hva må justeres? Hvem av oss gjør endringen?
8. Trenger vi å forberede materiell til i morgen? Hvem av oss gjør i så fall det?



*Den beste erfaringen er å ha en sparringspartner ... at du ikke er alene om det alvorlige ansvaret: å lære unger å lese og skrive.*

**THERESA, LÆRER**



Takk for oppmerksomheten!

Gourvennec, A. F. (2021). Digging into extremes: A case study of figured worlds of early literacy instruction among homeroom teachers in more or less successful co-taught classrooms. *L1-Educational Studies in Language and Literature*. 21, 1-30. <https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2021.21.01.19>

Gourvennec, A. F., Solheim, O. J., McTigue, E. & Uppstad, P. H. (2022) Shared responsibility between teachers predicts student achievement – A mixed methods study in Norwegian co-taught literacy classes. *Journal of Educational Change*. <https://doi.org/10.1007/s10833-022-09472-4>

Haaland, V. F. Rege, M. & Solheim, O. J. (2024). Do Students Learn More with an Additional Teacher in the Classroom? Evidence from a Field Experiment. *The Economic Journal*. <https://doi.org/10.1093/ej/uead074>

Jensen, M. T. (2021). Pupil-Teacher Ratio, Disciplinary Problems, Classroom Emotional Climate, and Turnover Intention: Evidence from a Randomized Control Trial. *Teaching and Teacher Education*, 105. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103415>

Jensen, M. T. (2021). Are test-based policies in the schools associated with burnout and bullying? A study of direct and indirect associations with pupil-teacher ratio as a moderator. *Teacher and Teacher Education* 113, <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103670>

Jensen, M. T. & Solheim, O. J. (2019). Exploring Associations between Supervisory Support, Teacher Burnout and Classroom Emotional Climate: The Moderating Role of Pupil Teacher Ratio. *Educational Psychology* 40 (3), 367-388. <https://doi.org/10.1080/01443410.2019.1673881>

McTigue, E. M., Gourvennec, A. F. & Solheim, O. J. (2022). The Key Question for Co-Teachers: What Possibilities Do We Have Together? *The Reading Teacher* 76(2), 176-190. <https://doi.org/10.1002/trtr.2121>

McTigue, E. M., Solheim, O. J., Gourvennec, A. F. & Jensen, M. T. (2023). Co-teaching Implementation: How do School Leaders Support Teachers? *Education Sciences* <https://doi.org/10.3390/educsci13121197>

McTigue, E. M., Gourvennec, A. F., Jensen, M. T. & Solheim, O. J. (på vei). The Role of School Leader Support on Teacher's Engagement During Intervention Implementation.

Opheim, V. & Solheim, O. J. (på vei). Flere lærere – mer læring?

Solheim, O. J. & Opheim, V. (2019). Beyond Class Size Reduction: Towards more flexible ways of reducing pupil-teacher ratio. *International Journal of Educational Research* 96, 146-153. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.10.008>

Solheim, O. J., Rege, M., & McTigue, E. (2017). Study protocol: "Two Teachers" A randomized controlled trial investigating individual and complementary effects of teacher-student ratio in literacy instruction and professional development for teachers. *International Journal of Educational Research*, 86, 122-130. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.09.002>

Solheim, O. J., Haaland, V. F., McTigue, E. M., & Rege, M. (på vei). Teacher professional development can support teachers in realizing the opportunities of co-teaching.

Solheim, O. J., Gourvennec, A. F., & McTigue, E. M. (2023). *Utnytt potensialet ved å være to! Refleksjonsguider til godt tolærersamarbeid i lese- og skriveopplæringen*. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning, Universitetet i Stavanger.

Wagner, Å. K. H., Skaftun, A. & McTigue, E. (2020). Study Protocol: The Seaside case. Literacy practices in early literacy education, within a municipality participating in a large RCT on co-teaching. *Nordic Journal of Literacy Research* 6 (4). <http://dx.doi.org/10.23865/njlr.v6.2212>

Wagner, Å. K. H. & Skaftun, A. (2023). Teacher collaboration in early years literacy classrooms. *Acta Didactica Norden*. <https://doi.org/10.5617/adno.9759>